

24 Απριλίου, 1996

[ΚΟΥΡΡΗΣ, Δ/στής]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΝΙΚΟΣ Χ. ΠΑΝΤΕΛΙΔΗΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ,

Αιτητές,

v.

ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΜΕΣΩ ΥΠΟΥΡΓΟΥ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΟΥ,

Καθ'ων η αίτηση.

(Υποθέσεις Αρ. 1077/91 & 69/93)

Προσφυγή βάσει του Αρθρου 146 του Συντάγματος — Προσωρινό διάταγμα αναστολής της προσβαλλόμενης πράξης — Έκδηλη παρανομία — Μεγαλύτερος βαθμός έρευνας της νομιμότητας της πράξης στην κριθείσα περίπτωση — Περιστάσεις και συνέπειες.

5

Επίταξη — Επίταξη ακίνητης ιδιοκτησίας — Προηγούμενες προκριθείσες λύσεις ικανοποίηση της δημόσιας ωφέλειας δεν εμποδίζουν την κατάληξη της διοίκησης σε νέα συμπεράσματα τα οποία και καθορίζουν νομίμως το περιεχόμενο του διατάγματος επίταξης — Όρια επεμβάσεως του αναθεωρητικού δικαστηρίου — Κριτήρια νομιμότητας της επίταξης.

10

Αναγκαστική Απαλλοτριώση — Διάταγμα — Η έκδοσή του καλύπτεται και αυτή όπως και οι άλλες διοικητικές πράξεις από το τεκμήριο νομιμότητας — Δεν κλονίστηκε στην κριθείσα περίπτωση.

15

Οι αιτητές με τις δύο προσφυγές προσέφυγαν διαδοχικά κατά των διαταγμάτων επίταξης και απαλλοτριώσεως της ακίνητης ιδιοκτησίας τους. Ταυτόχρονα με την προσβολή της επίταξης είχαν εξασφαλίσει και προσωρινό διάταγμα του Δικαστηρίου για αναστολή της που όμως ανατράπηκε κατ' έφεση από την Ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου η οποία και αποφάνθηκε επί πολλών ζητημάτων εγειρομένων στην προσφυγή.

20

25

Το Ανώτατο Δικαστήριο, απορρίπτοντας τις προσφυγές, αποφάσισε ότι:

1. Αν και συμφωνεί με τη θέση ότι για σκοπούς έκδοσης προσωρινού διατάγματος εκείνο που εξετάζεται είναι η ύπαρξη ή όχι έκδηλης παρανομίας, στην περίπτωση αυτή η απόφαση του Δικαστηρίου επί των εγερθέντων θεμάτων έγινε μετά από ενδελεχή διερεύνηση των ισχυρισμών των αιτητών επί των συγκεκριμένων θεμάτων, που συμπίπτουν με τους ισχυρισμούς που έγιναν όσον αφορά την ουσία της υπόθεσης, η δε απόφαση του Δικαστηρίου επί των θεμάτων αυτών είναι ρητή και απόλυτα σαφής. Διαφορετική αντίκρουση του θέματος τώρα θα ισοδυναμούσε, με παραγνώριση απόφασης της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, που είναι δεσμευτική για όλα τα πρωτόδικα Δικαστήρια. Επί πλέον, το θέμα αποτελεί, υπό τις περιστάσεις, δεδικασμένο για τους αιτητές. Εν πάση περιπτώσει το Δικαστήριο συμφωνεί με όσα λέχθηκαν σχετικά από την Ολομέλεια του Δικαστηρίου, τα οποία και υιοθετεί για σκοπούς της παρούσας διαδικασίας και απορρίπτει όλους τους συναφείς ισχυρισμούς των αιτητών. 5
2. Στην απόφασή του για το προσωρινό διάταγμα, που το δικαστήριο εξέδωσε επί της υποθέσεως αυτής, στις 16/1/92, αναφέρεται ότι η μεγιστοποίηση των ζημιών και αποζημιώσεων δεν αποτελεί λόγο για έκδοση διατάγματος επίταξης. Ο λόγος αυτός αποτέλεσε τρίτο λόγο έκδηλης παρανομίας, για σκοπούς έκδοσης του διατάγματος, επιπρόσθετο από τους άλλους δύο κυρίως λόγους που κατέλαβαν μεγάλο μέρος της απόφασης. Στην κατ' έφεση απόφαση επί του προσωρινού διατάγματος με την οποία ακυρώθηκε το εκδοθέν προσωρινό διάταγμα, δε γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στο λόγο αυτό. Εξετάζονται ενδελεχώς οι δύο πρώτοι λόγοι, κατά πόσο δηλαδή αποτελούσε απαραίτητη προϋπόθεση για την έκδοση διατάγματος επίταξης, η ύπαρξη έγκυρου ρυμοτομικού ή τοπικού σχεδίου ή η δημοσίευση διατάγματος απαλλοτριώσεως, χωρίς να γίνεται αναφορά στον τρίτο αυτό λόγο. Δε φαίνεται επίσης να προβλήθηκε το θέμα με συγκεκριμένο λόγο έφεσης. Όμως, παρ' ολ' αυτά, το εύρημα της Ολομέλειας του Δικαστηρίου ότι δεν υπάρχει έκδηλη παρανομία, πρέπει να είναι γενικό και να καλύπτει και το σημείο αυτό. Διαφορετικά δε θα μπορούσε να ακυρωθεί το εκδοθέν προσωρινό διάταγμα ενόσω υπήρχε σε ισχύ έστω και ένας από τους λόγους για τους οποίους εκδόθηκε. Ως εκ τούτου, πρέπει να απορριφθεί ο λόγος ακυρότητας και όλοι οι συναφείς ισχυρισμοί των αιτητών. 20
3. Έστω και αν η διοίκηση μελετούσε προηγουμένως άλλους τρόπους αντιμετώπισης του προβλήματος, αυτό δεν αποτελεί κώλυμα στο να καταλήξει στην προταθείσα τελική θέση μετά από καλύτερη μελέτη του θέματος. Εν πάση περιπτώσει, το κατά πόσο ενδεί- 25

40

κνυτο η κατασκευή ισόπεδου ή ανισόπεδου κυκλοφοριακού κόμβου είναι θέμα τεχνικής φύσεως και το Δικαστήριο δεν επεμβαίνει.

5 Οι συμβατικές υποχρεώσεις των αιτητών είναι θέμα που αφορά τον υπολογισμό των αποζημιώσεων και όχι τη νομιμότητα των Διαταγμάτων Επίταξης ή Απαλλοτριώσεως.

10 4. Οι ισχυρισμοί των αιτητών για κατάχρηση ή υπέρβαση εξουσίας ή κακή άσκηση της διακριτικής εξουσίας από τους καθ' ων η αίτηση δεν απεδείχθησαν, ούτε κλόνισαν το τεκμήριο της νομιμότητας της επίδικης απόφασης. Το επίδικο διάταγμα εκδόθηκε καθαρά για σκοπούς δημόσιας ωφέλειας, εντός της εννοίας του Άρθρου 3(2)(ι) του περί Αναγκαστικής Απαλλοτριώσεως Νόμου (Αρ. 15/62). Οι

15 τους ευχέρειας και το επίδικο διάταγμα εκδόθηκε νόμιμα.

Οι προσφυγές απορρίπτονται χωρίς έξοδα.

20 *Αναφερόμενες υποθέσεις:*

Δημοκρατία ν. Παντελίδη και Άλλων (1993) 3 Α.Α.Δ. 456,

25 *Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου και Άλλοι ν. Δημοκρατίας (1990) 3 Α.Α.Δ. 1175.*

Προσφυγές.

30 Προσφυγές εναντίον του διατάγματος απαλλοτριώσεως της περιουσίας των Αιτητών καθώς και του διατάγματος επίταξης της εν λόγω περιουσίας.

Κ. Μιχαηλίδης, για τους Αιτητές.

35 *Μ. Τσαγγαρίδης, Δικηγόρος της Δημοκρατίας, για τους Καθ' ων η αίτηση.*

Cur. adv. vult.

40 ΚΟΥΡΡΗΣ, Δ.: Οι αιτητές είναι οι ίδιοι και στις δύο προσφυγές. Με την προσφυγή τους 1077/91 ζητούν την ακύρωση του Διατάγματος Επίταξης ακίνητης ιδιοκτησίας τους (αρ. Α.Δ.Π. 1903), το οποίο δημοσιεύθηκε στην επίσημη εφημερίδα της Δημοκρατίας ημερομηνίας 8/11/91. Με την προσφυγή τους 69/93, προσβάλλουν

το Διάταγμα Απαλλοτριώσης της ίδιας περιουσίας τους, το οποίο δημοσιεύθηκε στην επίσημη εφημερίδα της Δημοκρατίας ημερομηνίας 20/11/92 (αρ. Α.Δ.Π. 1877). Οι δύο προσφυγές συνεκδικάστηκαν γιατί παρουσιάζουν κοινά πραγματικά και νομικά στοιχεία.

5

Στην προσφυγή 1077/91, καταχωρήθηκε επίσης αίτηση για έκδοση προσωρινού διατάγματος, αναστέλλον την εκτέλεση και/ή εφαρμογή του πιο πάνω Διατάγματος Επίταξης. Με την απόφαση του Δικαστηρίου ημερομηνίας 16/1/92 εκδόθηκε το αιτηθέν προσωρινό διάταγμα. Εναντίον της πρωτόδικης απόφασης ασκήθηκε έφεση και η Ολομέλεια του Δικαστηρίου αποδέχθηκε την έφεση και ακύρωσε το εκδοθέν προσωρινό διάταγμα (Βλέπε: *Δημοκρατία v. Παντελίδη και Άλλων* (1993) 3 Α.Α.Δ. 456).

10

Θα αναφερθώ με συντομία στα γεγονότα, αφού τούτα εκτίθενται με περισσότερη λεπτομέρεια στις δύο πιο πάνω αποφάσεις που αφορούν το προσωρινό διάταγμα.

15

Οι αιτητές είναι συνιδιοκτήτες του τεμαχίου 1929, Φ/Σχ. XXX.5.W.2 και XXX.13.W.1, που βρίσκεται στο Στρόβολο. Στις 6/4/88 υπέβαλαν αίτηση για άδεια οικοδομής για την ανέγερση εμπορικού συγκροτήματος εντός του τεμαχίου τους. Ο Δήμος Στρόβολου εξέδωσε, με καθυστέρηση 3 ετών, και μετά την καταχώρηση της προσφυγής 1062/90 εναντίον της παράλειψης έκδοσης της αιτηθείσας άδειας, στις 7/8/91, άδεια οικοδομής στους αιτητές για την ανέγερση 35 συνεχόμενων καταστημάτων με μεσοπάτωμα και περίφραγμα. Στην άδεια επιβλήθηκαν όροι, τους οποίους προσέβαλαν οι αιτητές με την προσφυγή αρ. 965/91, η οποία αποσύρθηκε και απορρίφθηκε στις 3/12/92. Με την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση 1062/90, που εκδόθηκε στις 4/8/93, η παράλειψη έκδοσης άδειας οικοδομής στους αιτητές κηρύχθηκε άκυρη.

20

25

30

Στο μεταξύ οι αιτητές συμβλήθηκαν με εργολάβο οικοδομών και άρχισαν οικοδομικές εργασίες στο εν λόγω τεμάχιο. Οι οικοδομικές εργασίες άρχισαν στις 16/10/91 και προχωρούσαν με εντατικό ρυθμό.

35

Στις 8/11/91, δημοσιεύθηκε στην επίσημη εφημερίδα της Δημοκρατίας η Α.Δ.Π. 1903, που αφορούσε Διάταγμα Επίταξης του τεμαχίου των αιτητών, για περίοδο 12 μηνών. Στις 12/11/91, επιδόθηκε επιστολή στους αιτητές, με την οποία καλούντο να τερματίσουν αμέσως τις οικοδομικές εργασίες στο εν λόγω τεμάχιο τους.

40

Στο Διάταγμα Επίταξης αναφέρετο ότι η περιουσία ήταν ανα-

5 γκαία για σκοπούς δημόσιας ωφέλειας και συγκεκριμένα για τη δημιουργία, συντήρηση και ανάπτυξη των συγκοινωνιών της Δημοκρατίας ή οποιουδήποτε από τους σκοπούς αυτούς και η επίταξη της περιουσίας επιβάλλετο για σκοπούς βελτίωσης της Λεωφόρου Στροβόλου, στο Στροβόλο.

10 Οι αιτητές καταχώρησαν εναντίον του πιο πάνω Διατάγματος την παρούσα προσφυγή, στις 13/11/91, με ταυτόχρονη αίτηση για έκδοση του προσωρινού διατάγματος στο οποίο έγινε αναφορά προηγουμένως.

15 Στις 24/1/92, δημοσιεύθηκε στην επίσημη εφημερίδα της Δημοκρατίας Γνωστοποίηση Απαλλοτρίωσης της ίδιας ιδιοκτησίας. Οι αιτητές υπέβαλαν στις 4/2/92 ένσταση κατά της πιο πάνω Γνωστοποίησης. Η ένσταση των αιτητών απορρίφθηκε και δημοσιεύθηκε στις 20/11/92, το προσβαλλόμενο με την προσφυγή 69/93 Διάταγμα Απαλλοτρίωσης. Η απαλλοτρίωση έγινε για την επίτευξη του ίδιου σκοπού δημόσιας ωφέλειας όπως και η επίταξη.

20 Το κτήμα των αιτητών βρίσκεται επί της Λεωφόρου Στροβόλου, που αρχίζει από τα δημοτικά όρια Στροβόλου, παρά την Αστυνομική Σχολή Στροβόλου, μέχρι τα δημοτικά όρια Λακατάμιας. Όπως φαίνεται τόσο από διάφορα στοιχεία των φακέλων (π.χ. ενημερωτικό σημείωμα προς το Υπουργικό Συμβούλιο ημερομηνίας 20/1/92) όπως και την ένορκη δήλωση του Μιχαλάκη Πολυκάρπου, Λειτουργού Πολεοδομίας 1ης Τάξης, που καταχωρήθηκε προς υποστήριξη της ένστασης των καθ'ων η αίτηση στην αίτηση για έκδοση του προσωρινού διατάγματος, και την προφορική μαρτυρία του, ο δρόμος αυτός, όπως και ο Νότιος Παρακαμπτήριος Λευκωσίας (από τα φώτα τροχαίας της βιομηχανικής περιοχής Στροβόλου μέχρι τη συμβολή του με τη Λεωφόρο Αρχαγγέλου), θεωρούνται κυκλοφοριακά ως δύο από τους βασικότερους κυκλοφοριακούς άξονες του οδικού δικτύου Λευκωσίας και περιλαμβάνονται στο τοπικό σχέδιο Λευκωσίας ως δρόμοι πρωταρχικής σημασίας. Η Λεωφόρος Στροβόλου συνδέει το κέντρο της πόλης με τις ραγδαία αναπτυσσόμενες περιοχές του Στροβόλου, Λακατάμιας, Δευτεράς, όπως και αρκετές αναπτυσσόμενες κοινότητες νότια των περιοχών αυτών. Επομένως, σύμφωνα με τον κ. Πολυκάρπου, ο δρόμος αυτός θα συμβάλει σε πολύ μεγάλο βαθμό στην απαμβλυνση του κυκλοφοριακού προβλήματος των κεντρικών περιοχών της Λευκωσίας, γιατί θα προσφέρει τη δυνατότητα παράκαμψης και αποσυμφόρησης των κεντρικών λεωφόρων.

Η διεύρυνση και βελτίωση τόσο των Λεωφόρων Στροβόλου και

Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ' στη Λακατάμια, όσο και του Νότιου Παρακαμπτήριου δρόμου Λευκωσίας, περιλαμβανομένου και του κυκλοφοριακού κόμβου στη συμβολή των αναφερόμενων λεωφόρων, αποτελούν συνεχιζόμενα πολεοδομικά έργα, τα οποία περιλαμβάνονται στους ετήσιους Προϋπολογισμούς Αναπτύξεως της Δημοκρατίας, των τελευταίων χρόνων. Για τους λόγους αυτούς, το κτήμα των αιτητών επηρεάστηκε και στο παρελθόν από ρυμοτομικά σχέδια. 5

Το θέμα της βελτίωσης του πιο πάνω αναφερόμενου κυκλοφοριακού κόμβου, συζητήθηκε σε δύο συνεδρίες της Συντονιστικής Επιτροπής Πολεοδομικών και Οδικών Μελετών, που απαρτίζεται από εκπροσώπους του Γραφείου Προγραμματισμού, του Τμήματος Δημοσίων Έργων, του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως και της Ένωσης Δήμων, στις 12 Νοεμβρίου και 11 Δεκεμβρίου 1990. Στις συνεδρίες αυτές ο Γιαννάκης Χ'ΐωσήφ, Εκτελεστικός Μηχανικός 1ης Τάξεως στο Τμήμα Δημοσίων Έργων με ειδικότητα Συγκοινωνιολόγου, επεξήγησε ότι σύμφωνα με τα κυκλοφοριακά δεδομένα του Νότιου Παρακαμπτήριου Λευκωσίας και της Λεωφόρου Λακατάμιας (Λεωφόρος Στροβόλου και Λεωφόρος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ' στη Λακατάμια), απαιτείται στη διασταύρωσή τους στην περιοχή του κυβερνητικού οικισμού "Άγιος Μάμας", η κατασκευή ανισόπεδου κόμβου και αποφασίστηκε όπως προωθηθεί η ετοιμασία σχεδίων για την κατασκευή ανισόπεδου κόμβου με τη Λεωφόρο Λακατάμιας σαν κύριο δρόμο. Με βάση την απόφαση αυτή, άρχισε από το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως η ετοιμασία ρυθμιστικού σχεδίου για τη διαπλάτυνση και τη βελτίωση των Λεωφόρων Στροβόλου και Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ' στη Λακατάμια. Η ετοιμασία του ρυθμιστικού σχεδίου συμπληρώθηκε περί το Σεπτέμβριο του 1991. 10
15
20
25
30

Για την υλοποίηση του σχεδίου αυτού ήταν αναπόφευκτος ο επηρεασμός ακίνητης ιδιοκτησίας καθ' όλο το μήκος της Λεωφόρου Στροβόλου. Μεταξύ της ιδιοκτησίας αυτής ήταν και το πιο πάνω τεμάχιο των αιτητών το οποίο βρίσκεται στη συμβολή της Λεωφόρου Στροβόλου με το Νότιο Παρακαμπτήριο και του οποίου ο επηρεασμός ανήρχετο στο 35% περίπου της συνολικής του έκτασης. Για την εξασφάλιση του τεμαχίου δημοσιεύθηκαν τα Διατάγματα Επίταξης και Απαλλοτριώσεως ως ανωτέρω. 35
40

Θα ασχοληθώ τώρα με τους ισχυρισμούς των αιτητών.

Υπόθεση αρ. 1077/91

Οι λόγοι ακυρότητας που προβάλλουν οι αιτητές στην υπόθεση

αυτή είναι:

1. Παράνομη άσκηση αρμοδιότητας από τον Υπουργό Εσωτερικών.
- 5 2. Ο επιδιωκόμενος με το Διάταγμα Επίταξης σκοπός δεν μπορούσε να επιτευχθεί με επίταξη, χωρίς ταυτόχρονη δημοσίευση Γνωστοποιήσεως Απαλλοτριώσεως.
- 10 3. Κακώς έγινε η επίταξη, εφ' όσον δεν υπήρχε άμεσος λόγος ενάρξεως του έργου.
4. Η βελτίωση της Λεωφόρου Στροβόλου μπορούσε να επιτευχθεί με λιγότερο επαχθή τρόπο.
- 15 5. Έλλειψη επαρκούς έρευνας.
6. Κατάχρηση εξουσίας.
- 20 7. Επέμβαση σε νόμιμες συμβάσεις των αιτητών.
8. Δεν ήταν δυνατή η δημοσίευση Διατάγματος Επιτάξεως αφού δεν υπήρχε εγκεκριμένο ρυμοτομικό ή άλλο σχέδιο.
- 25 9. Ορισμένοι από τους πιο πάνω ισχυρισμούς είχαν εγερθεί κατά την ακρόαση της αίτησης των αιτητών για έκδοση προσωρινού διατάγματος και έχουν ήδη απαντηθεί. Ο πρώτος πιο πάνω ισχυρισμός έχει απορριφθεί τόσο με την πρωτόδικη απόφαση όσο και την απόφαση της Ολομέλειας αναφορικά με το προσωρινό διάταγμα. Συγκεκριμένα, στην απόφαση της Ολομέλειας αναφέρονται σχετικά τα πιο κάτω, στη σελίδα 465:
- 30

“Ο ισχυρισμός αυτός των εφεσιβλήτων δεν ευσταθεί διότι το Υπουργικό Συμβούλιο με απόφασή του με αριθμό 4401, εκχώρησε την αρμοδιότητά του στον αρμόδιο Υπουργό, το οποίο δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, Παράρτημα Τρίτο, Μέρος Ι στη σελίδα 959, με αριθμό Κ.Δ.Π. 240/87, όπου αναφέρονται οι εξουσίες και η εκχώρηση της μεταβίβασης εξουσιών. Με βάση δε τους Προϋπολογισμούς του 1991, αυτά υπάγονται στο Υπουργείο Εσωτερικών και είναι προϋπολογισμένοι για το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικίσεως.”.

Αναφορικά με τους λόγους ακυρώσεως 2 και 8, η Ολομέλεια του Δικαστηρίου, εκδίδοντας την απόφασή της, αφού έκανε ανα-

φορά στη νομολογία και τους σχετικούς νόμους, κατέληξε ως εξής, στη σελίδα 472 της απόφασης:

“Είναι φανερόν από τη νομολογία μας αλλά και από την ίδια τη διατύπωση των περί Επιτάξεως και Αναγκαστικής Απαλλοτριώσεως Νόμων και το Άρθρο 23 του Συντάγματος για την έκδοση διατάγματος επιτάξεως δεν απαιτείται ως προϋπόθεση η ύπαρξη είτε ρυμοτομικού σχεδίου, είτε πολεοδομικού σχεδίου κάτω από τον περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμο είτε η έκδοση διατάγματος απαλλοτριώσεως έστω και αν είναι μόνιμου φύσεως το έργο που θα εκτελεστεί κατά τη διάρκεια της επιτάξεως. Σε μια τέτοια περίπτωση ασφαλώς θα ακολουθήσει διάταγμα απαλλοτριώσεως για τη μόνιμη νομική κάλυψη του έργου.”.

Ο δικηγόρος των αιτητών υποστήριξε ότι τα όσα σχετικά λέχθηκαν από την Ολομέλεια στην πιο πάνω απόφασή της, δεν δεσμεύουν το Δικαστήριο κατά την εξέταση της προσφυγής, διότι το τι εξέτασε τότε το Δικαστήριο ήταν απλώς η ύπαρξη ή όχι εξώφθαλμης παρανομίας για σκοπούς έκδοσης του Διατάγματος.

Δεν συμφωνώ με τη θέση αυτή. Αν και συμφωνώ με τη θέση ότι για σκοπούς έκδοσης προσωρινού διατάγματος εκείνο που εξετάζεται είναι η ύπαρξη ή όχι έκδηλης παρανομίας, στην περίπτωση αυτή η απόφαση του Δικαστηρίου επί των πιο πάνω θεμάτων έγινε μετά από ενδελεχή διερεύνηση των ισχυρισμών των αιτητών επί των συγκεκριμένων θεμάτων, που συμπίπτουν με τους ισχυρισμούς που έγιναν όσον αφορά την ουσία της υπόθεσης, η δε απόφαση του Δικαστηρίου επί των θεμάτων αυτών είναι ρητή και απόλυτα σαφής. Διαφορετική αντίκριση του θέματος τώρα θα ισοδυναμούσε, κατά την άποψή μου, με παραγνώριση απόφασης της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, που είναι δεσμευτική για όλα τα πρωτόδικα Δικαστήρια. Επί πλέον, το θέμα αποτελεί, υπό τις περιστάσεις, δεδικασμένο για τους αιτητές. Εν πάση περιπτώσει, συμφωνώ με όσα λέχθηκαν σχετικά από την Ολομέλεια του Δικαστηρίου, τα οποία και υιοθετώ για σκοπούς της παρούσας διαδικασίας και απορρίπτω όλους τους συναφείς ισχυρισμούς των αιτητών. Θεωρώ επιπλέον, εντελώς άσχετο το γεγονός ότι στο σχετικό προϋπολογισμό του Κράτους για το 1991 δεν έχει προβλεφθεί ολόκληρο το ποσό των αποζημιώσεων που απαιτείτο για την απόκτηση της επηρεαζόμενης από το έργο περιουσίας.

Αναφορικά με τον τρίτο λόγο ακυρώσεως, ότι δηλαδή δεν μπορούσε να γίνει η επίταξη εφόσο δεν υπήρχε άμεσος λόγος ενάρξε-

ως του έργου, ο δικηγόρος των αιτητών ισχυρίστηκε ότι δεν υπήρχαν επείγοντες λόγοι άμεσης επέμβασης στο κτήμα των αιτητών, αφού για την υλοποίηση του έργου ήτο αναγκαίος ο επηρεασμός 37 συνολικά τεμαχίων ακίνητης ιδιοκτησίας, επιτάχθηκε δε μόνο η 5 περιουσία των αιτητών, μέχρι δε σήμερα δεν έγινε ουδεμία εργασία στο κτήμα των αιτητών. Είναι φανερό, είτε, ότι η επίταξη έγινε με μόνο σκοπό την παρεμπόδιση των αιτητών από τη συνέχιση των οικοδομικών τους εργασιών. Στο λόγο αυτό ακυρώσεως μπορεί να συμπεριληφθεί και ο υπ' αριθμό 6 ανωτέρω, που αφορά την κατά- 10 χρηση εξουσίας με τον οποίο οι αιτητές ισχυρίζονται ότι το επίδικο Διάταγμα εξεδόθη κατά κατάχρηση εξουσίας εφόσον έγινε για άλλο από τον αναφερόμενο στο Διάταγμα σκοπό, που δεν ήταν νόμιμος.

15 Στην απόφασή μου για το προσωρινό διάταγμα, που εξέδωσα επί της υποθέσεως αυτής, στις 16/1/92, αναφέρεται ότι η μεγιστοποίηση των ζημιών και αποζημιώσεων δεν αποτελεί λόγο για έκδοση διατάγματος επίταξης. Ο λόγος αυτός απετέλεσε τρίτο λόγο έκδηλης παρανομίας, για σκοπούς έκδοσης του διατάγματος, επι- 20 πρόσθετο από τους άλλους δύο κυρίως λόγους που κατέλαβαν μεγάλο μέρος της απόφασης. Στην κατ' έφεση απόφαση επί του προσωρινού διατάγματος με την οποία ακυρώθηκε το εκδοθέν προσωρινό διάταγμα, δεν γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στο λόγο αυτό. Εξετάζονται ενδελεχώς οι δύο πρώτοι λόγοι, κατά πόσο δηλαδή 25 αποτελούσε απαραίτητη προϋπόθεση για την έκδοση διατάγματος επίταξης, η ύπαρξη έγκυρου ρυμοτομικού ή τοπικού σχεδίου ή η δημοσίευση διατάγματος απαλλοτριώσεως, χωρίς να γίνεται αναφορά στον τρίτο αυτό λόγο. Δεν φαίνεται επίσης να προβλήθηκε το θέμα με συγκεκριμένο λόγο έφεσης. Όμως, παρ' όλ' αυτά, θεωρώ ότι το εύρημα της Ολομέλειας του Δικαστηρίου ότι δεν υπάρχει έκδηλη παρανομία, πρέπει να είναι γενικό και να καλύπτει και 30 το σημείο αυτό. Διαφορετικά δεν θα μπορούσε να ακυρωθεί το εκδοθέν προσωρινό διάταγμα ενόσω υπήρχε σε ισχύ έστω και ένας από τους λόγους για τους οποίους εκδόθηκε. Ως εκ τούτου, θεωρώ ότι πρέπει να απορρίψω το λόγο αυτό ακυρότητας και όλους τους 35 συναφείς ισχυρισμούς των αιτητών.

Με τον τέταρτο λόγο ακυρώσεως ο οποίος είναι κοινός και στις δύο υποθέσεις, οι αιτητές ισχυρίζονται ότι η βελτίωση της Λεωφόρου Στροβόλου μπορούσε να επιτευχθεί με λιγότερο επαχθή 40 για τους αιτητές τρόπο, είτε με τη χρησιμοποίηση άλλης ακινήτου ιδιοκτησίας, είτε με την εξεύρεση άλλου τρόπου βελτίωσής της. Συγκεκριμένα, υποστηρίζουν ότι υπήρχε λιγότερο επαχθής τρόπος, με τη δημιουργία στο συγκεκριμένο σημείο κυκλοφοριακής νησί-

δας/κυκλοτερούς κόμβου αντί ανισόπεδης διάβασης. Η λύση αυτή, όπως ισχυρίζονται, προβλέπετο από το τοπικό σχέδιο Λευκωσίας, που θεσμοθετήθηκε από 1/12/90 με βάση τον περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμο και με βάση το οποίο εκδόθηκε και η άδεια οικοδομής στους αιτητές, και δεν μπορούσαν οι καθ'ων η αίτηση αυθαίρετα να αλλάξουν τα σχέδια και να αντικαταστήσουν τον κυκλοτερή κόμβο με ανισόπεδη διάβαση. Για το θέμα αυτό προσκομίστηκε μαρτυρία υπό μορφή ενόρκων δηλώσεων, τόσο εκ μέρους των αιτητών (Νίκος Παντελίδης, αιτητής) όσο και εκ μέρους των καθ'ων η αίτηση (Μιχαλάκης Πολυκάρπου, Λειτουργός Πολεοδομίας 1ης Τάξεως). Οι μάρτυρες αντεξετάστηκαν και προφορικά. Ο κ. Μιχαηλίδης εισηγείται ότι η μαρτυρία του κ. Πολυκάρπου ήταν ασαφής και αντιφατική. Αντίθετα, ο δικηγόρος των καθ'ων η αίτηση υποστηρίζει ότι η μαρτυρία του κ. Πολυκάρπου είναι σαφής και δεν περιέχει καμιά αντίφαση.

Δέχομαι τη μαρτυρία του κ. Πολυκάρπου ως ορθή. Με βάση δε αυτή και το σύνολο των στοιχείων που τέθηκαν ενώπιόν μου με τα διάφορα τεκμήρια, βρίσκω ότι, άσχετα με το ποιες ήταν οι θέσεις του Τμήματος Πολεοδομίας πριν το 1990, εκείνο που έχει σημασία είναι ότι προτιμήθηκε η λύση του ανισόπεδου κυκλοφοριακού κόμβου, ο οποίος θα ανταποκρίνετο καλύτερα στις άμεσες και μελλοντικές κυκλοφοριακές ανάγκες. Είναι επίσης γεγονός ότι το Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας (Τεκμήριο 11) προνοεί μεταξύ άλλων, στην παράγραφο 7.1.3(β) τα ακόλουθα:

“Ο Εξωτερικός Περιμετρικός καθορίζει τις παρυφές της κυρίως αστικής περιοχής της Λευκωσίας και θα λειτουργεί σαν παρακαμπτήριος άξονας για περιφερειακές κινήσεις. Σε ορισμένες συμβολές με βασικούς ακτινωτούς δρόμους θα χρειασθούν ανισόπεδοι κόμβοι κυκλοφορίας.”.

Το Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας στάληκε με επιστολή του Διευθυντή του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως ημερομηνίας 28/7/90 στο Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών για περαιτέρω προώθηση και απετέλεσε μέρος του περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου από 1/12/90. Στο Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας (Τεκμήριο 11) περιλαμβάνεται και χάρτης, αρ. Σχεδίου 7, τιτλοφορούμενος “Κύριο Οδικό Δίκτυο Ενιαίου Ρυθμιστικού Σχεδίου”, όπου δεικνύεται στο σχετικό σημείο ανισόπεδος κυκλοφοριακός κόμβος. Εκείνο που όπως φαίνεται συζητείτο κατά τις συνεδρίες των 12/11/90 και 11/12/90, ήταν η μορφή που θα έπαιρνε ο ανισόπεδος αυτός κυκλοφοριακός κόμβος (Τεκμήριο 6). Βρίσκω ότι με κανένα τρόπο οι αιτητές ανέτρεψαν τα δεδομένα αυτά, τα οποία

5 ισχυαν κατά το χρόνο έκδοσης των επίδικων διαταγμάτων. Έστω και αν η διοίκηση μελετούσε προηγουμένως άλλους τρόπους αντιμετώπισης του προβλήματος, αυτό δεν αποτελεί κώλυμα στο να καταλήξει στην προταθείσα τελική θέση μετά από καλύτερη μελέτη του θέματος. Εν πάση περιπτώσει, το κατά πόσο ενδείκνυτο η κατασκευή ισόπεδου ή ανισόπεδου κυκλοφοριακού κόμβου είναι θέμα τεχνικής φύσεως και το Δικαστήριο δεν επεμβαίνει (Πορίσματα Νομολογίας του Συμβουλίου Επικρατείας 1929-1959, σελίδα 227, **Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου και Άλλοι ν. Δημοκρατίας** (1990) 3 Α.Α.Δ. 1175). Το θέμα της βελτίωσης της Λεωφόρου Στροβόλου απασχόλησε τα αρμόδια όργανα για αρκετά χρόνια και όπως διαφαίνεται από τα διάφορα τεκμήρια έγινε ενδελεχής έρευνα επί του θέματος. Ως αποτέλεσμα απορρίπτω όλους τους σχετικούς ισχυρισμούς των αιτητών.

15

Απορρίπτω επίσης ως αβάσιμο τον ισχυρισμό των αιτητών ότι δεν τέθηκαν ενώπιον του Υπουργού όλα τα στοιχεία και συγκεκριμένα η ύπαρξη άλλης διαζευκτικής και λιγότερο επαχθούς λύσης όπως και οι συμβατικές υποχρεώσεις των αιτητών. Ο ισχυρισμός αυτός αφ' ενός δεν στοιχειοθετήθηκε και αφ' ετέρου, έχω ήδη απορρίψει τους ισχυρισμούς των αιτητών που αφορούν τη δέουσα έρευνα αναφορικά με την ύπαρξη άλλης λιγότερο επαχθούς λύσης. Εν πάση περιπτώσει τα στοιχεία αυτά υπήρχαν στους διοικητικούς φακέλους και τεκμαίρεται ότι λήφθηκαν υπόψη. Τέλος, οι συμβατικές υποχρεώσεις των αιτητών είναι θέμα που αφορά τον υπολογισμό των αποζημιώσεων και όχι τη νομιμότητα των Διαταγμάτων Επίταξης ή Απαλλοτριώσεως.

20

25

30 Για όλους τους πιο πάνω λόγους, η προσφυγή 1077/91 αποτυγχάνει και απορρίπτεται.

Υπόθεση αο. 69/93

35

Στην υπόθεση αυτή εγείρονται οι πιο κάτω λόγοι ακυρότητας.

40

1. Το Υπουργικό Συμβούλιο δεν προέβη στη δέουσα έρευνα πριν τη δημοσίευση της Γνωστοποίησης Απαλλοτριώσεως.
2. Δεν λήφθηκε απόφαση για τη δημοσίευση της Γνωστοποίησης Απαλλοτριώσεως.
3. Το Υπουργικό Συμβούλιο δεν διεξήγαγε τη δέουσα έρευνα πριν τη δημοσίευση του Διατάγματος Απαλλοτριώσεως.

4. Παραγνωρίστηκε το γεγονός ότι η βελτίωση της Λεωφόρου Στροβόλου μπορούσε να επιτευχθεί με λιγότερο επαχθή για τους αιτητές τρόπο. 5
5. Οι καθ'ων η αίτηση υπερέβηκαν τα ακραία όρια της διακριτικής τους εξουσίας και ενήργησαν καθ' υπέρβαση ή κατάχρηση εξουσίας. 5

Οι λόγοι 1 και 2 θα εξετασθούν μαζί. 10

Ο δικηγόρος των αιτητών ισχυρίστηκε ότι το Υπουργικό Συμβούλιο δεν έλαβε απόφαση για τη δημοσίευση της Γνωστοποίησης Απαλλοτριώσεως και επομένως η δημοσίευση έγινε καθ' υπέρβαση ή κατάχρηση εξουσίας. Ισχυρίστηκε περαιτέρω, και νοουμένου ότι υπήρχε τέτοια απόφαση, ότι η απόφαση βασίστηκε σε ανακριβή στοιχεία, όπως την ύπαρξη των απαραίτητων κονδυλίων στους σχετικούς προϋπολογισμούς, την έναρξη των εργασιών για το έργο και το ότι οι αιτητές συνέχιζαν ανενόχλητοι τις οικοδομικές εργασίες τους. Υποστήριξε ότι δεν έγινε καμία έρευνα ως προς το κατά πόσο η απαλλοτρίωση του κτήματος των αιτητών ήταν αναγκαία, ούτε κατά πόσο υπήρχε άλλη λιγότερο επαχθής λύση. Είναι η θέση του ότι η Γνωστοποίηση έγινε για να ενισχύσει τη θέση της Δημοκρατίας κατά την εκδίκαση της προσφυγής 1077/91, όπου προβάλλετο ως ένας από τους λόγους ακυρώσεως του Διατάγματος Επίταξης, το ότι τούτο δημοσιεύθηκε χωρίς ταυτόχρονη δημοσίευση Γνωστοποίησης Απαλλοτριώσεως. 15 20 25

Ο Νόμος (άρθρο 4(1) του περί Αναγκαστικής Απαλλοτριώσεως Νόμου, αρ. 15/62) προνοεί σχετικά ότι: 30

“4. Οσάκις καθίσταται αναγκαία η απαλλοτριώσις ιδιοκτησίας διά δημοσίαν ωφέλειαν, η απαλλοτριούσα αρχή προβαίνει εις την δημοσίευσιν γνωστοποιήσεως περί την σκοπούμενην απαλλοτριώσιν (εν τω παρόντι Νόμω αναφερομένην ως “γνωστοποιήσις απαλλοτριώσεως”) εν τω τύπω τω εκτεθειμένω εις το Παράρτημα του παρόντος Νόμου, ήτις δημοσιεύεται εν τη επισήμω εφημερίδι της Δημοκρατίας, διαλαμβάνει περιγραφήν της απαλλοτριωθησομένης ιδιοκτησίας, καθορίζει σαφώς τον σκοπόν και τους λόγους της απαλλοτριώσεως και καλεί άπαντα τα εις την τοιαύτην ιδιοκτησίαν ενδιαφερόμενα πρόσωπα όπως υποβάλωσιν εις την τοιαύτην αρχήν εντός του εν ταύτη ειδικώς καθοριζομένου χρόνου, όστις δεν δύναται να είναι βραχύτερος των δύο εβδομάδων από της ημερομηνίας της δημοσιεύσεως, οιανδήποτε ένστασιν ήθελον εγείρει περί την τοιαύτην απαλλο- 35 40

τρύωσιν.”.

Η εν λόγω Γνωστοποίηση εκδόθηκε σύμφωνα με τις πιο πάνω πρόνοιες του Νόμου και είναι επομένως νόμιμη.

5

Οι λόγοι για τους οποίους εκδόθηκε η Γνωστοποίηση εμφανίζονται στην ίδια τη Γνωστοποίηση και αφορούν καθαρά λόγους δημοσίου συμφέροντος. Το έργο στο οποίο αφορούσε η Γνωστοποίηση και το Διάταγμα Απαλλοτριώσεως, προβλέπετο τόσο στο Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας όσο και στους ετήσιους Προϋπολογισμούς του κράτους από το 1989 και μετέπειτα. Το γεγονός ότι στους Προϋπολογισμούς του συγκεκριμένου έτους δεν προβλέπετο ολόκληρο το προϋπολογιζόμενο για την ολοκλήρωση του έργου ποσό δεν έχει καμιά σημασία, αφού το έργο ήταν συνεχιζόμενο και η ετήσια δαπάνη γι' αυτό περιλαμβάνεται στους εκάστοτε ετήσιους προϋπολογισμούς. Ούτε υπάρχει ανακρίβεια ως προς την έναρξη των εργασιών για το έργο. Η αναφορά στο σημείωμα αφορά άλλα σημεία του Παρακαμπτήριου όπου άρχισαν εργασίες. Όπως φαίνεται από το Ενημερωτικό Σημείωμα προς το Υπουργικό Συμβούλιο, ημερομηνίας 20/1/92 (Παράρτημα 1 στην ένσταση) έχει γίνει ενδελεχής έρευνα επί του θέματος και ως αποτέλεσμα απορρίπτω όλους τους ισχυρισμούς των αιτητών που αφορούν τους δύο προαναφερθέντες λόγους ακυρώσεως της επίδικης απόφασης.

25

Αναφορικά με τον τρίτο λόγο ακυρώσεως οι αιτητές ισχυρίζονται ότι η ένστασή τους απερρίφθη χωρίς τη διεξαγωγή οποιασδήποτε έρευνας σε σχέση με τους ισχυρισμούς τους. Υπήρχε διαζευκτική λύση στην οποία δεν γίνεται καμιά αναφορά από την Πολεοδομία, ο δε Έπαρχος Λευκωσίας εισηγήθηκε την απόρριψη της ένστασης γιατί οι αιτητές “έχουν αρκετή ακίνητη ιδιοκτησία στο Στρόβολο και σε άλλα μέρη μεγάλης αξίας.”. Αυτός, εισηγήθηκε, δεν είναι νόμιμος λόγος απόρριψης ένστασης.

30

35

40

Το περιεχόμενο των διοικητικών φακέλων δείχνει την έκταση της έρευνας που διενεργήθηκε στην παρούσα περίπτωση. Ιδιαίτερα, από το Ενημερωτικό Σημείωμα προς το Υπουργικό Συμβούλιο ημερομηνίας 20/1/92, και την Πρόταση προς το Υπουργικό Συμβούλιο, ημερομηνίας 4/11/92 και τα συνημμένα τους, φαίνεται ότι όλα τα στοιχεία που αφορούσαν την υπόθεση τέθηκαν ενώπιον του Υπουργικού Συμβουλίου. Η διαζευκτική λύση που εισηγούνται οι αιτητές μελετήθηκε από την Πολεοδομία στο παρελθόν και απερρίφθη ως μη ικανοποιητική για τις άμεσες και μελλοντικές κυκλοφοριακές ανάγκες της περιοχής. Εξάλλου, οι ίδιοι οι αιτητές έθιξαν το θέμα της ισχυριζόμενης υπαλλακτικής λύσης με την έν-

στασή τους, ημερομηνίας 4/2/92, η οποία ευρίσκετο ενώπιον του Υπουργικού Συμβουλίου κατά το χρόνο απόρριψης της ένστασής τους και επομένως δεν μπορούν να ισχυρίζονται ότι το Υπουργικό Συμβούλιο είχε άγνοια του θέματος. Το γεγονός ότι ο Έπαρχος Λευκωσίας ανέφερε στην επιστολή του προς τον Υπουργό Εσωτερικών ημερομηνίας 26/2/92, ότι οι αιτητές είχαν αρκετή ακίνητη ιδιοκτησία μεγάλης αξίας δεν επηρεάζει τη νομιμότητα της επίδικης απόφασης, αφού από πουθενά δεν συνάγεται ότι η ένσταση τους απορρίφθηκε για το λόγο αυτό, ούτε φαίνεται να έπαιξε η αναφορά αυτή ουσιαστικό ρόλο. Ο Έπαρχος ανέφερε επίσης στην επιστολή του ότι “κατά την εκπόνηση του σχεδίου βελτίωσης του δρόμου λήφθηκε υπόψη όπως οι αιτητές υποστούν όσο το δυνατό πιο λίγη ζημιά.”

Επίσης, γίνεται εισήγηση για απόρριψη των ενστάσεων “εκτός εάν από τεχνικής πλευράς μπορεί να τροποποιηθεί το σχέδιο.”. Από αυτά φαίνεται ότι δεν έγινε εισήγηση για την απόρριψη της ένστασης των αιτητών για τον λόγο ότι είχαν και άλλη ακίνητη ιδιοκτησία. Ήταν απλώς ένα γεγονός που τέθηκε και αυτό, όπως άλλα, ενώπιον του Υπουργικού Συμβουλίου. Οι ισχυρισμοί των αιτητών που αφορούν τον τρίτο λόγο ακυρώσεως απορρίπτονται.

Έχω ήδη εξετάσει και απορρίπτει τον τέταρτο λόγο ακυρώσεως που αφορά την ισχυριζόμενη υπαλλακτική λύση. Επαναλαμβάνω απλώς ότι η κατασκευή ανισόπεδου κυκλοφοριακού κόμβου στο επίμαχο σημείο, κρίθηκε μετά από μελέτη από τα αρμόδια Τμήματα, ως η μόνη λύση που θα ανταποκρίνετο στις κυκλοφοριακές ανάγκες της περιοχής. Το θέμα είναι τεχνικής φύσεως και η επέμβαση του Δικαστηρίου είναι ανεπίτρεπτη.

Όσον αφορά τον τελευταίο λόγο ακυρότητας που προβάλλουν οι αιτητές, οι ισχυρισμοί τους για κατάχρηση ή υπέρβαση εξουσίας ή κακή άσκηση της διακριτικής εξουσίας από τους καθ’ων η αίτηση δεν απεδείχθησαν, ούτε κλόνισαν το τεκμήριο της νομιμότητας της επίδικης απόφασης. Το επίδικο διάταγμα εκδόθηκε καθαρά για σκοπούς δημόσιας ωφέλειας, εντός της εννοίας του άρθρου 3(2)(ι) του περί Αναγκαστικής Απαλλοτριώσεως Νόμου (Αρ. 15/62). Από τα στοιχεία που τέθηκαν ενώπιόν μου, βρίσκω ότι οι καθ’ων η αίτηση ενήργησαν εντός των πλαισίων της διακριτικής τους ευχέρειας και το επίδικο διάταγμα εκδόθηκε νόμιμα. Επομένως, απορρίπτονται όλοι οι ισχυρισμοί των αιτητών που αφορούν την προφυγή αρ. 69/93.

Ως αποτέλεσμα και οι δύο προσφυγές, αρ. 1077/91 και 69/93,

αποτυγχάνουν και απορρίπτονται.

Δεν γίνεται διαταγή για έξοδα.

*Οι προσφυγές απορρίπτονται χω-
ρίς έξοδα.*